

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI MAITOTUOTTEIDEN, HEDELMIEN JA VIHANNESTEN KOULUJAKELUTUESTA LUKUVUONNA 2023-2024

Pääasiallinen sisältö

Koulujakelujärjestelmästä säädetään maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetussa laissa (999/2012), jäljempänä *markkinajärjestelylaki*. Nykyisin on voimassa markkinajärjestelylain nojalla annettu valtioneuvoston asetus maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2022-2023. Nyt ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin lukuvuodesta 2023-2024.

Asetusehdotuksessa säädettäisiin koulujakelutuen tukitasoista ja tukikelpoisista tuotteista sekä niihin liittyvistä seikoista. Asetusehdotuksen sisältö vastaisi rakenteeltaan aikaisempina lukuvuosina voimassa olleita säännöksiä. Asetusehdotuksessa huomioitaisiin muun muassa tukijärjestelmään käytettävät pienentyneet EU-määrärahat sekä uusi ehdotettu kansallinen koulujakelutuen strategia, joka on toimitettu komissiolle. Asetusehdotuksella muun muassa pidennettäisiin hedelmä- ja vihannestuotteiden tukikautta sekä yhdistettäisiin syys- ja kevätlukukauden tuotevalikoima koko lukuvuoden kattavaksi. Asetukseen lisättäisiin sähköistä tukihakua koskevat säännökset.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Koulujakelujärjestelmä perustuu EU:n koulujakelulainsäädäntöön. Koulujakelujärjestelmästä säädetään kansallisesti markkinajärjestelylain 32 a–36 §:ssä. Vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella säädetään yksityiskohtaisesta toimeenpanosta.

Lain 33 § säädetään koulujakelutukeen kelpoisista tuotteista. Mainitun pykälän mukaan ravitsemussuositusten huomioimisesta ja tukikelpoisista tuotteista annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 a §:ssä säädetään koulujakelutuen kohderyhmästä. Mainitun pykälän mukaan tuen kohdentamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 b §:ssä säädetään koulujakelutuen määrästä ja tukikaudesta. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan koulujakelutuen määrästä ja tukikauden pituudesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella EU:n lainsäädännön asettamissa rajoissa. Lisäksi mainitun pykälän 3 momentin mukaan tuen määrän muuttamistavasta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 33 c §:ssä säädetään koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteistä. Mainitun pykälän 2 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan osuudesta, joka koulujakelutuen enimmäismäärästä voidaan enintään käyttää liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin, säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä. Niihin käytettävästä määrästä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 35 §:ssä säädetään hyväksytyä koulujakelutuen hakijaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyn koulujakelutuen hakijan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa.

Lain 36 §:ssä säädetään hyväksytyä koulujakelutuotteiden toimittajaa koskevista vaatimuksista. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä ajanjaksosta, jonka hyväksytyn koulujakelutuotteiden toimittajan yksittäisen tukihakemuksen tulee kattaa.

Edellä mainittujen lain 33–36 §:n sisältyvien asetuksenantovaltuuksien lisäksi lain 70 a §:ssä säädetään sähköisestä hausta. Mainituissa 70 a §:n 1 momentissa annetaan asetuksenantovaltuus säätää laissa tarkoitetuista tuista, joita voidaan edellyttää haettavan sähköisesti.

2 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Koulujakelujärjestelmästä säädetään kansallisesti markkinajärjestelylain 32 a–36 §:ssä. Koulujakelujärjestelmä perustuu EU:n koulujakelulainsäädäntöön. Koulujakelujärjestelmää on tarkemmin kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta HE 21/2017, jäljempänä *hallituksen esitys*.

EU:n koulujakelulainsäädännöllä tarkoitetaan markkinajärjestelyasetuksen (EU) N:o 1308/2013 II osan I osaston II luvun 1 jakson ja horisontaalijärjestelyasetuksen koulujakelutukea koskevia säännöksiä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 soveltamissäännöistä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamisesta oppilaitoksiin myönnettävän unionin tuen osalta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2017/39, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annettua komission delegoitua asetusta (EU) 2017/40 ja maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annettua neuvoston asetusta (EU) N:o 1370/2013.

Nykyisin on voimassa markkinajärjestelylain nojalla annettu valtioneuvoston asetus maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2022–2023, jäljempänä *voimassa oleva valtioneuvoston asetus*. Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin lukuvuodesta 2023–2024. Asetusehdotuksen sisältö vastaisi rakenteeltaan aikaisempina lukuvuosina voimassa olleita säännöksiä. Asetusehdotuksessa huomioitaisiin muun muassa tukijärjestelmään käytettävät pienentyneet EU-määrärahat sekä uusi markkinajärjestelylain 32 a §:n mukainen ehdotettu kansallinen koulujakelutuen strategia, joka on toimitettu komissiolle. Asetukseen lisättäisiin sähköistä tukihakua koskevat säännökset.

Asetusehdotuksessa säädettäisiin koulujakelutuen tukitasoista ja tukikelpoisista tuotteista sekä niihin liittyvistä seikoista. Aikaisempina vuosina saadun lausuntopalautteen perusteella asetusehdotuksella muun muassa pidennettäisiin hedelmä- ja vihannestuotteiden tukikautta sekä

yhdistettäisiin syys- ja kevätlukukauden tuotevalikoima koko lukuvuoden kattavaksi. Tukikauden pidentyessä tukikelpoisten tuotteiden menekin arvioidaan kasvavan ja määrärahan käytön arvioidaan lisääntyvän hedelmä- ja vihannestuotteiden osalta. Tästä syystä asetusehdotuksella alennettaisiin nykyistä tukitasoa. Tukikelpoisten maitotuotteiden valikoimaa vähennettäisiin ja tukitasoa alennettaisiin, koska niihin käytettävissä olevat EU-määrärahat ovat pienentyneet. Asetukseen lisäksi lisättäisiin sähköistä tukihakua koskevat säännökset. Mainittuja muutoksia on tarkemmin selvitetty säännöskohtaisissa perusteluissa.

4 Pääasialliset vaikutukset

Koulujakelujärjestelmätuki rahoitetaan EU:n varoista. Suomelle on myönnetty koulujakelujärjestelmätukeen maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun asetuksen (EU) N:o 1370/2013 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU) 2016/795 liitteen I perusteella maitotuotteille 2 731 455 euroa ja hedelmille ja vihanneksille 1 672 943 euroa lukuvuotta kohden, jolloin rahoitus jakautuu kahdelle budjettivuodelle. Valtion vuoden 2023 talousarviossa momentille 30.20.46 (EU-rahoitteinen ruokaketjun kehittäminen, siirtomääräraha 3 vuotta) on budjetoitu määrärahaa yhteensä 11 030 000 euroa, josta koulujakelutuen osuus on 4 890 000 euroa ja liitännäistoimenpiteiden osuus on 540 000 euroa. Vastaavat EU:lta saatavat tulot tuloutetaan momentille 12.30.01 (EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot).

5 Lausuntopalaute

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoa seuraavilta tahoilta: opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Ruokavirasto, Opetushallitus, Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, Valtion ravitsemusneuvottelukunta, Ammattikeittiöosaajat ry, EkoCentria/Savon koulutuskuntayhtymä, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kauppapuutarhaliitto ry, Maidonjalostajien ja meijeritukukauppioiden liitto ry, Maito ja terveys ry, Luomuliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Maitovaluuskunta, Opetusalan ammattijärjestö, Pro Luomu ry, Puutarhaliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Ruokatieto yhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Svenska Trädgårdsförbundet rf, Yhdistyneet luomutuottajat ry, Arla Oy, Kanta-Hämeen Tuoretuote Oy, Kimmon Vihannes Oy, Meira Nova Oy, Satotukku Oy, Valio Oy ja Ålands Centralandelslag, ÅCA.

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälä vastaa nykytilaa.

2 §. Määritelmät. Pykälään lisättäisiin teknisluonteinen määritelmä lukuvuodesta. Muilta osin pykälä vastaa nykytilaa.

3 §. Tukikelpoiset maitotuotteet. Pykälässä säädettäisiin tukikelpoisista maitotuotteista. Nykytilaan nähden pykälässä muutettaisiin, että vain maito ja piimä olisivat jatkossa tukikelpoisia. Nykyisin voimassa olevien säännöksiä nojalla myös eräät muut hapanmaitotuotteet sekä tietyt juustot ovat aiemmin olleet tukikelpoisia. Nykytilan mukaisesti tukikelpoisten tuotteiden vaatimuksena olisi edelleen D-vitamiinointi ja rasvaa voisi olla enintään 0,5 prosenttia. Tuettavia tuotteita vähännettäisiin alentuneiden EU-määrärahojen vuoksi. Muiden kuin nestemäisten tuotteiden osalta tukea on haettu vähän. Koska EU-määrärahat ovat rajalliset, nähdään perustelluksi kohdentaa rahoitus vain nestemäisiin maitotuotteisiin. Markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 3 kohdassa

mainitun lähtökohdan mukaan koulujakelujärjestelmässä on asetettava etusijalle nestemäiset maitotuotteet.

Markkinajärjestelylain 33 §:ssä säädetään koulujakelutuen kohteena olevista tuotteista. Lain 33 §:n mukaan sen lisäksi, mitä koulujakelutukeen kelpoisten tuotteiden vaatimuksista säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä, tuotteiden on vastattava ravitsemussuosituksia. Tukikelpoisten tuotteiden valinnassa voidaan huomioida tuotteiden luonnonmukainen tuotantotapa, kausiluonteisuus ja saatavuus sekä käytettävissä olevan tuen määrä, lyhyet toimitusketjut ja ympäristöhyödyt.

Lain 33 §:ssä viitataan suoraan sovellettavaan EU:n lainsäädäntöön, jossa säädetään ensinnäkin tuotteiden ominaisuuksia koskevista vaatimuksista. Markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 6 kohdan 1 alakohdan mukaan jaettavat tuotteet eivät saa sisältää mitään seuraavista: lisätty sokeri, lisätty suola, lisätty rasva, lisätyt makeutusaineet tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1333/2008 määritellyt lisätyt keinotekoiset arominvahventeet E 620-E 650. Mainitun kohdan 2 alakohdan mukaan jäsenvaltio voi päättää, saatuaan terveyst- ja ravitsemusasioista vastaavilta kansallisilta viranomaisiltaan asianmukaisen luvan kansallisten menettelyjensä mukaisesti, että mainitun artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen tukikelpoisten tuotteiden saavat sisältää vähäisiä määriä lisättyä sokeria, lisättyä suolaa tai lisättyä rasvaa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta on julkaissut "Syödään ja opitaan yhdessä - kouluruokailusuositusten" 24.1.2017. Pykälässä ehdotetut tuotevaatimukset olisivat edellä mainitun kouluruokailusuositusten mukaisia.

4 §. Tukikelpoiset hedelmät ja vihannekset. Nykyisin voimassa olevasta asetuksesta poiketen ehdotetaan, että jatkossa samat hedelmä- ja vihannestuotteet olisivat koko lukuvuoden tukikelpoisia. Aikaisemmin eri tuotteet olivat tukikelpoisia syys- ja kevätlukukaudella. Tuen hakijat ovat pitäneet aikaisemmin voimassa ollutta käytäntöä monimutkaisena.

Tukikelpoisten tuotteiden valinnassa on pyritty huomioimaan, että tuettavat tuotteet soveltuisivat mahdollisimman hyvin tarjottavaksi välipalana. Ehdotettavalla muutoksella huomioitaisiin koulujakelutuen kansallisessa strategiassa ja kansallisessa kouluruokaohjelmassa asetetut tavoitteet. Pykälässä ehdotettujen tuotteiden valinnassa on arvioitu edellä mainittuja lain 33 §:ssä säädettyjä kriteereitä. Ehdotuksessa lueteltaisiin tuotteet, jotka olisivat tukikelpoisia. Mainitun tuotelistauksen perusteella tuotteita hankkivat tahot, esimerkiksi kunnat, tekisivät lopulliset tuotevalinnat.

5 §. Tuotteiden jakaminen kouluaterioiden yhteydessä. Nykytilan mukaisesti pykälässä viitattaisiin komission delegoidun asetuksen (EU) 2017/40 artiklassa 11 säädettyihin edellytyksiin. Mainitun 11 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että oppilaitokset jakavat koulujakelujärjestelmän mukaista unionin tukea saavia tuotteita tavallisten kouluaterioiden yhteydessä, jos jäsenvaltiot katsovat asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa tämän olevan tehokkaampaa niiden strategiaan sisältyvien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mainitun artiklan toisen kohdan mukaan tällaisissa tapauksissa jäsenvaltioiden on varmistettava, että a) kyseisiä tuotteita ei käytetä tavallisten kouluaterioiden valmistukseen; b) kyseisiä tuotteita ei käytetä julkisten ja/tai yksityisten tahojen rahoitusta saavien tavallisten kouluaterioiden ainesosien korvaamiseen; c) kyseiset tuotteet ovat aina selkeästi tunnistettavissa asianmukaisten viestintä- ja julkistamistoimenpiteiden avulla osaksi koulujakelujärjestelmää.

Mainitun 11 artiklan kolmannen kohdan mukaan edellä olevaa b alakohtaa ei sovelleta, jos tavalliset kouluateriat jaetaan maksutta.

Mainittu EU-säännös mahdollistaa tuotteiden jakamisen tavanomaisen kouluaterian yhteydessä. Edellä 4 §:ssä kuvatulla tuotevalikoimalla pyritään kannustamaan hedelmä- ja vihannestuotteiden käyttöä välipaloina.

6 §. Kohderyhmä. Säännös vastaisi asiallisesti nykykäytäntöä. Pykälään tehtäisiin terminologisia täsmennyksiä. Mainittu pykälä vastaisi terminologialtaan tarkemmin markkinajärjestelylain 33 a §:n mukaisia käsitteitä.

7 §. Koulujakelutuen määrä. Ehdotettavassa pykälässä säädettäisiin koulujakelutuen määrästä. Markkinajärjestelylain 33 b §:n 1 momentin mukaan koulujakelutuen enimmäismäärästä lukuvuoden aikana koko maassa säädetään EU:n koulujakelulainsäädännössä. Koulujakelutukea voidaan myöntää EU:n koulujakelulainsäädännössä säädetyn enimmäismäärän ja valtion talousarvion rajoissa. Mainittu viittaus EU:n koulujakelulainsäädäntöön kattaa maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013, jossa säädetään jäsenvaltioille osoitetun EU-tuen kokonaismäärästä.

Suomelle kohdistettu maidon EU:n kokonaistuen määrä lukuvuodelle 2023-2024 aleni aikaisempaan verrattuna. Tästä syystä ehdotetaan maidolle- ja piimälle aikaisempaa alemmaa tukitasoa. Hedelmä- ja vihannestuotteita koskevan tukikauden pidentyessä tukikelpoisten tuotteiden menekin arvioidaan kasvavan ja määrärahan käytön arvioidaan vastaavasti lisääntyvän. Hedelmien ja vihannesten hinnat ovat voimakkaasti inflaation takia nousseet. Mainittujen tuotteiden käyttö koulujakelujärjestelmässä on myöskin kasvanut. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi prosenttiperustaisia tukitasoja alennettaisiin myös hedelmä- ja vihannestuotteiden osalta määrärahojen riittävyyden varmistamiseksi.

Lain 33 b §:n 2 momentin mukaan yksittäiselle tukikelpoiselle tuotetyypille myönnettävän tuen määrässä ja tukikauden pituudessa voidaan ottaa huomioon tuen enimmäismäärän lisäksi lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden arvioitu määrä sekä tuotteiden hinta, määrä ja tuotantotapa. Tukitaso määräytyy tuotteen toimitusajankohdan mukaan.

Lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden määrä vaikuttaa siihen, kuinka paljon tukea voidaan jaettaville tuotteille kohdistaa. Sama koskee tuotteiden hintaa. Mitä kalliimpi tuote, sitä enemmän siihen kuluu käytettävissä olevaa tuen kokonaismäärää. Jaettavien tuotteiden määrä vaikuttaa myös siihen, paljonko yksittäiselle tuotteelle voidaan kohdistaa tukea. Myös tuotteen tuotantotapa vaikuttaa tuotteen hintaan. Lähtökohtaisesti luonnonmukaisesti tuotetut tuotteet ovat kalliimpia, joten niiden tukitason tulisi olla korkeampi.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan koulujakelujärjestelmän tavoitteena on edistää terveellisiä ruokailutottumuksia, lisätä maataloustuotteiden kulutusta ja lähentää lasten suhdetta maatalouteen. Lisäksi tavoitteena on myös lisätä luonnonmukaisen tuotannon tunnettavuutta ja tuotteiden kysyntää.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia käsittelevän luvun mukaan luonnonmukaisten tuotteiden osalta voidaan todeta, että markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 11 kohdassa säädettyihin jäsenvaltion harkintavaltaan kuuluviin tuotteiden valintaperusteisiin kuuluvat myös luonnonmukaiset tuotteet. Kansallisen julkisten hankintojen strategian mukaisesti

luomuruokaa tulee edistää ruokapalveluhankinnoissa. Vuonna 2030 luomun osuus tulisi olla 25 % ruokapalveluhankinnoista. Näin ollen olisi johdonmukaista edistää luomun käyttöä myös koulujakelujärjestelmän mahdollistamissa puitteissa.

Hallituksen esityksen tavoitteita ja keskeisiä ehdotuksia koskevassa luvussa on todettu, että järjestelmää toimeenpantaessa on tarkoitus esittää luonnonmukaisesti tuotetuille tuotteille korkeampaa tukitasoa verrattuna tavanomaisesti tuotettuihin tuotteisiin.

Tuen määrää on arvioitu tuotekohtaisesti edellä mainittujen kriteerien mukaisesti ja arvion perusteella asetusehdotuksen momentissa 1–3 esitetään ehdotetut uudet tukitasot. Muilta osin mainitut momentit vastaavat nykytilaa.

Asetusehdotuksen 11 §:ssä säädettäisiin koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä. Näiden toimenpiteiden enimmäismäärät vaikuttavat tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen määrään, sillä liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät vähennetään EU-tuen kokonaismäärästä.

Lain 33 b §:n 3 momentissa säädetään tilanteesta, jossa hyväksyttävien hakemusten perusteella laskettava tuen määrä ylittäisi tuotteiden hankintaan käytettävissä olevan tuen enimmäismäärän. Tällöin tuen määrää muutettaisiin suhteessa ylittymiseen. Mainittu säännös on huomioitu ehdotettavan pykälän 4 momentissa. Momentti vastaisi tältä osin nykytilaa.

8 §. Koulujakelutuen määrän rajoitukset. Ehdotettava pykälä vastaisi nykytilaa. Ehdotettavan pykälän 1 momentissa säädettäisiin rajoituksista, jotka liittyvät jaettujen tuotteiden määrään. Maitotuotteiden enimmäismäärä vastaisi nykyisin käytössä olevaa koulumaitotuen päiväkohtaista maidon enimmäismäärää. Hedelmien ja vihannesten enimmäismäärä on arvioitu laskennalliseksi päiväkohtaiseksi enimmäismääräksi. Edunsaajien yhdenvertaisuuden varmistamiseksi ja käytettävän rajallisen tukimäärän ennustettavuuden ja tehokkaan käytön kannalta on tarpeen säätää rajoituksista päiväkohtaisiksi tuotteiden enimmäismääräksi.

Ehdotettavan pykälän 2 momentin mukaan tukea ei myönnettäisi arvonnalisäveron eikä kuljetus- tai jakelukustannusten osuuteen hankintahinnasta. Tuotteen hankintahinta ei saisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa. Momentissa säädettäisiin tuen määrään vaikuttavista rajoituksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, banaanien ja maidon toimittamiseen oppilaitoksille myönnettävän unionin tuen osalta sekä komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 muuttamisesta annetun delegoidun asetuksen (EU) 2017/40 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 3 kohdan mukaan arvonnalisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen. Kuljetus- tai jakelukustannuksia ei hyväksyttäisi tukikelpoisiksi kustannuksiksi. Tuen tehokkaan kohdentamisen ja rajallisten määrärahojen vuoksi katsotaan perustelluksi, että tuki kohdistuu vain tuotteen hankintakustannuksiin. Lisäksi säädettäisiin nykytilan mukaisesti rajauksesta, jonka mukaan tuotteen hankintahinta ei voisi merkittävästi ylittää tuotteen keskimääräistä markkinahintaa. Tarkoituksena on estää tuen käyttäminen merkittävästi ylihintaisten tuotteiden hankintaan, koska hedelmä- ja vihannestuotteiden tuki on prosenttiperusteinen. On myös huomioitava, että kouluissa ja päiväkodeissa käytettävät tuotteet hankitaan julkisena hankintana, mikä osaltaan varmistaa, että hinnat eivät ylitä merkittävästi markkinoiden keskimääräisiä hintoja.

9 §. Tukikausi. Pykälässä säädettäisiin tukikaudesta. Pykälään tehtäisiin nykytilaan nähden muutos, jonka mukaan hedelmä- ja vihannestuotteiden osalta tukikausi olisi jatkossa yhtä pitkä kuin maitotuotteilla.

10 §. Tuen hakeminen. Ehdotettavassa pykälässä säädettäisiin tuen hakemisesta.

Ehdotettavan pykälän 1 momentissa edellytettäisiin, että tukea haetaan jatkossa sähköisesti markkinajärjestelylain 70 a §:ssä säädettyllä tavalla. Sähköiseen hakuun liittyviä menettelyitä on tarkemmin kuvattu hallituksen esityksen HE 169/2022 perusteluissa.

Pykälän 2 momentissa teknisesti yhdistettäisiin nykyisin voimassa olevan asetuksen 1 ja 2 momentti. Ehdotettavassa säännöksessä huomioitaisiin se, että jatkossa ei olisi edellä 9 §:n yhteydessä selvitettyä erillistä tukikautta maitotuotteille ja hedelmä- ja vihannestuotteille. Kyseessä olisi tältä osin tekniluonteinen muutos. Maitotuotteiden toimittajahaun osalta säännös vastaisi nykytilaa.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin informatiivista syistä komission täytäntöönpanoasetukseen, jossa säädetään tuen hakemisen ajanjaksosta. Säännös vastaisi nykytilaa.

11 §. Koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärä. Pykälässä säädettäisiin liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärästä. Asetusehdotuksessa tarkistettaisiin enimmäismäärät tulevalle lukuvuodelle. Muilta osin säännökset vastaisivat nykytilaa.

Markkinajärjestelylain 33 c §:ssä säädetään koulujakelutuen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteistä. Lain 33 c §:n 1 momentissa säädetään, että EU:n koulujakelulainsäädännössä tarkoitetut liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteet toteutetaan julkisina hankintoina. Mainitun pykälän 2 momentissa säädetään osuudesta, joka koulujakelutuen enimmäismäärästä voidaan käyttää liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteisiin. Asiasta säädetään tarkemmin maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 1370/2013 5 artiklan 1 ja 2 kohdissa, joiden mukaan markkinajärjestelyasetuksen 23 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu unionin tuki koulutuksellisten liitännäistoimenpiteiden rahoitusta varten saa olla enintään 15 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista ja 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu unionin tuki asiaan liittyviä kustannuksia varten saa olla enintään 10 prosenttia tämän artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden vuotuisista lopullisista määrärahoista.

Käytännössä liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät vaikuttavat tuotteiden hankinnassa käytettävissä olevan tuen määrään, koska edellä mainitut prosentit lasketaan EU-tuen kokonaismäärästä, joka voidaan käyttää koulujakelutuotteiden hankintaan ja edellä mainittuihin toimenpiteisiin yhteensä. Pykälässä ehdotettujen liitännäis-, arviointi- ja tiedotustoimenpiteiden enimmäismäärät on arvioitu edellä mainitut EU-säädökset huomioon ottaen siten, että toimenpiteiden toteuttamiseen varattaisiin riittävä määrä määrärahoja.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 täydentämisestä hedelmien ja vihannesten, hedelmä- ja vihannesjalosteiden sekä banaanituotteiden toimittamiseen ja jakamiseen kouluhedelmäjärjestelmän mukaisesti myönnettävän unionin tuen osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2016/247 4 artiklassa säädetään tukikelpoisista kustannuksista. Mainitun artiklan 4 kohdan mukaan arvonlisäverosta aiheutuneet menot eivät ole oikeutettuja unionin tukeen. Käytännössä kuitenkin hankinnan tekemistä ilman arvonlisäveroa ei ole arvioitu mahdolliseksi. Komissiosta aiemmin saatujen tietojen mukaan arvonlisävero voitaisiin maksaa arvonlisäverovelvollisille liitännäistoimenpiteiden toteuttajille kansallisista varoista.

Komissio on ottanut kantaa arvonlisäveron osalta myös siihen, että toteuttaja ei olisi arvonlisäverovelvollinen. Myös tällaisessa tilanteessa maksettava arvonlisäveron osuus voitaisiin lähtökohtaisesti maksaa kansallisista varoista, mutta se tulkittaisiin vähämerkitykselliseksi tueksi. Koulujakelujärjestelmän valmistelussa on lähdetty siitä, että hankinnan yhteydessä maksetaan arvonlisävero ja että arvonlisäveron maksaminen ei voisi olla riippuvainen tukiehdoista. Hallinnollisen taakan vähentämistarve huomioiden ei ole pidetty perusteltuna ottaa käyttöön de minimikseen perustuvaa uutta tukijärjestelmää. Liitännäistoimenpiteet ovat lähtökohtaisesti varsin laajoja ja on arvioitu, että toimijat jotka voisivat niitä toteuttaa, olisivat arvonlisäverovelvollisia. Näin ollen liitännäistoimenpiteiden toteuttajien tulisi olla arvonlisäverovelvollisia. Asiasta informoitaisiin tarkemmin hankinnan yhteydessä.

12 §. Voimaantulo. Pykälässä huomioitaisiin lukuvuoden vaihtuminen, kumottaisiin kuluva lukuvuotta koskeva valtioneuvoston asetus sekä säädettäisiin näihin liittyvistä tarvittavista siirtymäsäännöksistä.

7 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä elokuuta 2023.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen maitotuotteiden, hedelmien ja vihannesten koulujakelutuesta lukuvuonna 2023-2024.